

4TH INTERNATIONAL COLLOQUIUM OF GENEALOGY, HERALDRY, AND VEXILLOLOGY (ICGHV4)

June 5 2025, Vilnius, Lithuania, www.icghv.com

Theme: “Heads of State: Ancestry, Coats of Arms, and Flags”

METAMORPHOSIS OF THE LITHUANIAN ARISTOCRACY’S IDENTITY IN THE EARLY 20TH CENTURY: THE CASE OF MICHAŁ RÖMER

Prof Dr Rimantas Miknys (Lithuanian Institute of History, Vytautas Magnus University)

Summary (in English)

In the 19th–20th centuries, which is often described as an era of symbolic communication between the individual and the group, conditions were formed for social integration that were widely perceived as having a cultural basis. On the one hand, this was based on the culture’s political, and on the other – its ethnic, linguistic elements. The result in both cases was the modernisation of society and the creation of modern nations. In Central Eastern Europe, which was in most instances characterised by the destruction of old state structures (especially the liquidation of the old Polish-Lithuanian Commonwealth) and the slow development of a capitalist economy, the factor integrating individuals here came to be identified as ethnocultural elements (language, folklore, customs, folk culture). Researchers of nationalism have observed that here, individuals identified themselves according to ethnocultural elements rather than belonging to a certain state or according to the state’s territory. However, as facts have shown, with the formation of modern nations in this region, the former state’s territory often remained as one of the factors behind an individual’s national identification, often functioning as the “homeland”, “native land” factor. This paper raises and discusses the question of what kind of metamorphosis of their mental identification did representatives of the old Lithuanian social class – the aristocracy – experience, whose identity can be described by the formula “Gente lituanus, natione polonus”. The case of the famous lawyer and public figure, representative of an aristocratic family, Michał Pius Römer (Mykolas Römeris), was chosen for this analysis. Based on the analysis, it may be stated that the main factor determining Römer’s orientation towards the modern – national – Lithuania, rather than the modern – national – Poland, were his socialist views and the Lithuanian national movement, which affected him directly, forming a national ideology and a new concept for the nation. The most important elements of this new concept were language, folklore, customs and folk culture. The old concept, grounded in a political nation, withdrew into the background. This was determined by Römer’s deep patriotic feelings, his close association with the folk environment and the vitality of the state tradition he adopted, primarily, from his aristocratic family upbringing.

CV: Rimantas Miknys – doctor of Humanities, Senior Research Fellow at the Lithuanian Institute of History. In 2000–2008 he held the position of deputy director for scientific matters. He served as the Institute's director from 5 December 2008 until 5 August 2019. He has been a professor at Vytautas Magnus University from 2017. Main areas of scientific research – Lithuanian society in the 19th–early 20th centuries; The ethnopolitical and ethnocultural orientation of Poles in Lithuania under the conditions of the creation of the modern Lithuanian nation and modern statehood in the 19th and first half of the 20th centuries; Interrelations between the Lithuanian, Polish and Belarusian ethnic communities and their dynamics in the late 19th–first half of the 20th centuries.

Summary (in Lithuanian)

LIETUVOS ARISTOKRATIJOS TAPATYBĖS METAMORFOZĖS XX A. PRADŽIOJE: MYKOLO RÖMERIO ATVEJIS

XIX–XX a., kuris dažnai apibūdinamas kaip simbolinės komunikacijos tarp individo ir grupės epocha, susiformavo sąlygos visuomenės integracijai plačiai suprantamos kultūros pagrindu. Vienu atveju buvo remiamasi tos kultūros politiniais, kitu – etniniais – kalbiniais elementais. Abiejų atvejų rezultatas – visuomenės modernėjimas ir modernių tautų susikūrimas. Vidurio Rytų Europoje, kuriai dauguma atvejų – būdingas senųjų valstybinių struktūrų sunaikinimu (ypač senosios Abiejų Tautų Respublikos valstybės panaikinimas) bei lėta kapitalistinio ūkio raida. Todėl individus integruojančiu veiksmu čia tapo etnokultūriniai elementai (kalba, folkloras, papročiai, liaudies kultūra). Nacionalizmų tyrinėtojai pastebi, kad čia pagal etnokultūrinius o ne pagal valstybinę priklausomybę, valstybės teritoriją identifiko save individai. Tačiau, kaip rodo faktai, buvusios valstybės teritorija, formuojantis modernioms tautoms šiame regione, dažnai tebebuvo vienu iš individo tautinės identifikacijos faktorių. Dažnai ji veikė jau kaip „tėvynės“, „gimtosios žemės“ veiksnys. Pranešime iškeliamas ir nagrinėjamas klausimas kokias mentalinės identifikacijos metamorfozes patyrė senosios Lietuvos visuomenės – aristokratijos – sluoksnio atstovai, kurių tapatybė apibūdinama formule – „Gente lituanus, natione polonus“. Aiškinimuisi pasirinkta žymaus teisininko, visuomenės veikėjo, aristokratiškos giminės atstovo Mykolo Römerio atvejis. Atliktos analizės pagrindu konstatuojama, kad pagrindiniu veiksmu nulėmusiu M. Römerio sąmoningą orientaciją į modernią – tautinę – Lietuvą, o ne į modernią – tautinę – Lenkiją buvo Römerio socialistinės pažiūros bei tiesiogiai jį veikęs lietuvių tautinis sąjūdis, formavęs tautinę ideologiją bei naują tautos sampratą. Sampratą, kurios svarbiausi elementai buvo kalba, folkloras, papročiai, liaudies kultūra. Senoji – politinės tautos samprata pasitraukė į antrąjį planą. Tai nulėmė Römerio gilus patriotizmo jausmas, glaudžios sąsajos su liaudiška aplinka ir valstybinės tradicijos gajumas perimtas, pirmiausia, iš aristokratinės šeimos aplinkos.

CV: Rimantas Miknys – humanitarinių mokslų daktaras, Lietuvos istorijos instituto vyresnysis mokslo darbuotojas. 2000–2008 m. direktoriaus pavaduotojas mokslo reikalams. 2008 12 05–2019 08 05 direktorius. Nuo 2017 m. Vytauto Didžiojo universiteto profesorius. Pagrindinės mokslinių tyrimų kryptys – Lietuvos visuomenė XIX–XX a. pr.; Lietuvos lenkų etnopolitinė ir etnokultūrinė orientacija lietuvių modernios tautos kūrimosi ir modernaus valstybingumo sąlygomis XIX–XX a. pirmoje pusėje; Lietuvių, lenkų ir baltarusių etninių bendruomenių tarpusavio santykiai ir jų dinamika XIX a. pab.–XX a. pirmoje pusėje.